

ESTUDI DEL MEDI COSTANER TREBALL DE SÍNTESI

NOM DE L'ALUMNE/A:

I.E.S:

CURS:

DATA DE L'ESTADA:

GRUP DE TREBALL:

Índex

Índex.....	- 1 -
INTRODUCCIÓ.....	- 2 -
SITUACIÓ GEOGRÀFICA I INFORMACIÓ GENERAL	- 3 -
ACTIVITAT 1: EXCURSIÓ DES DE LA PLATJA DEL CASTELL FINS EL PORT DE PALAMÓS	- 5 -
ACTIVITAT 2: EL PORT.....	- 8 -
La Llotja.....	- 8 -
La vida dels pescadors.....	- 11 -
El museu de la pesca.....	- 13 -
ACTIVITAT 3: LA MAQUETA.....	- 21 -
Influència dels ports sobre la dinàmica litoral.....	- 23 -
Els vents.....	- 24 -
ACTIVITAT 4: DESCOBERTA DE L'ARQUITECTURA DE LA VILA DE PERATALLADA.....	- 25 -
ACTIVITAT 5: MORFOLOGIA D'ANIMALS MARINS	- 28 -
Característiques morfològiques:	- 29 -
Adaptacions anatòmiques i fisiològiques:	- 31 -
La reproducció:	- 32 -
Dissecció:	- 34 -
ACTIVITAT 6: EL LITORAL PERDIDO	- 35 -
Informe de Greenpeace 2004 sobre el litoral.....	- 35 -
Artículo de Sener sobre trasvases de arenas para zonas de erosión.....	- 36 -
BIBLIOGRAFIA	- 38 -

INTRODUCCIÓ

La concentració creixent dels assentaments humans, l'activitat nàutica i pesquera, i el turisme, suposen una pressió sobre les zones litorals que porta sovint a la seva degradació urbanística i a la destrucció irreversible d'ecosistemes naturals.

Amb aquest interès, aquest treball de síntesi analitza les característiques físiques i ambientals de la costa per tal de poder valorar l'impacte d'instal·lació de noves infraestructures i de les ja existents, així com una aproximació a la vida dels pescadors dins d'un port. donar eines senzilles de tipus del fet pesquer, nocions a nivell sociològic (com són i viuen els pescadors d'ara, com pesquen) i, sobretot, eines per reconèixer un recurs viu que ens pertany a tots i totes, el fons marí i els animals que l'habiten. Creiem que aquestes eines poden servir per fer un treball de síntesi, primer d'informació i després d'opinió, entorn d'un tema en el que tots i totes hi tenim una responsabilitat pel fet de ser el medi costaner un recurs autorenovable i una propietat col·lectiva.

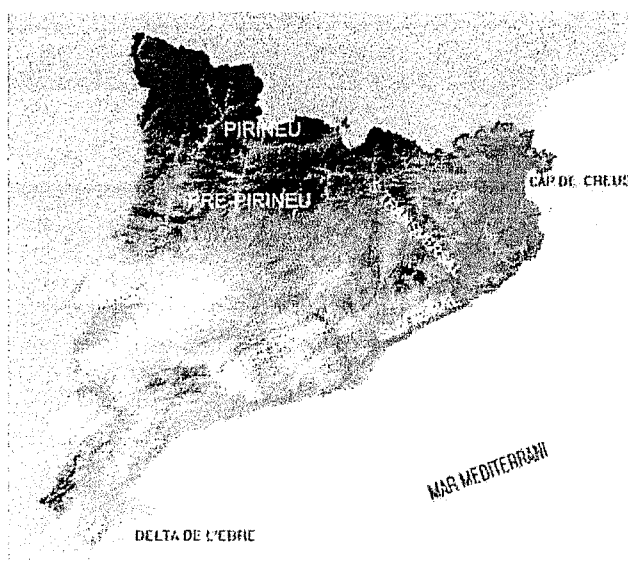
Després de realitzar l'estada a la casa de colònies es valoraran els següents aspectes:

- CONVIVÈNCIA - MENJADOR
  - Acceptació de les normes de funcionament.
  - Realització puntual i acurada de les feines assignades.

- RESPECTE DE L'ESPAI
  - Ordre en les habitacions.
  - Ús correcte de les instal·lacions.
  - Respecte de l'entorn natural.

- COL·LABORACIÓ EN L'EQUIP
  - Participació en les activitats de grup.

- DOSSIER - CONTINGUT
  - Tenir els exercicis fets i acabats.
  - Respostes correctes.

- PROCEDIMENTS
  - Presentació acurada.
  - Fer els exercicis en els terminis establerts.

- ACTITUDS
  - Participació en les activitats.
  - Aportació al treball en grup.
  - Seguiment de normes (puntualitat).
  - Mostrar interès i actitud crítica en els temes plantejats.

SITUACIÓ GEOGRÀFICA I INFORMACIÓ GENERAL

La comarca ha estat habitada des de la prehistòria, amb els importants exemples de les coves del massís del Montgrí i l'important conjunt megalític conservat a les Gavarres i al massís de Cadiretes. Els romans no s'oblidaren de la zona, i el Baix Empordà fou romanitzat com tots els territoris de l'Imperi. Mentre que resten molts vestigis de la romanització, és difícil de copsar el pas dels visigots i els àrabs, ja que la proximitat amb el Regne Franc va fer que ràpidament es creessin uns comtats independents comandats per senyors feudals. El que abraçava la majoria de les terres baixempordaneses era el comtat d'Empúries. L'època medieval és la que ha deixat una petjada més notable i visible en la nostra arquitectura i urbanisme, com ho palesen els nombrosos pobles que conserven fortaleses i vestigis d'aquest període. El Baix Empordà també patí les crisis del segle XVI, XVII i XVIII: bandolers, pirates, desastres atmosfèrics, guerres, el Decret de Nova Planta... A principis del segle XIX tingué lloc l'esgarriosa Guerra del Francès, que deixà una empremta molt forta en la mentalitat de la nostra gent. I quan tot just es començava a notar un cert redreçament econòmic arribà la fil·loxera; el daltabaix econòmic i social provocat per aquesta plaga va tenir com a conseqüència l'emigració de molts empordanesos a les colònies espanyoles d'Amèrica.

A final de segle, la Renaixença catalana va fer sorgir un esperit associatiu molt fort: ateneus i partits polítics van donar una forta embranzida cultural a la comarca. L'inici del segle XX confirmà la pèrdua de la darrera colònia americana, Cuba, i s'inicià un període de permanent inestabilitat política: cops d'estat, dictadura, república... Aquest ambient polític, social i econòmic inestable desembocà en l'esclat de la Guerra Civil. La comarca, a causa de la proximitat de la frontera, va veure com molts dels seus morien o marxaven a França, però l'arribada del turisme donà un nou impuls a l'economia empordanesa. El 1978, finalment, es va instaurar la democràcia, que comportà la recuperació de la llibertat de gaudir de les nostres tradicions, la nostra llengua i la nostra cultura .

Dibuixa sobre el mapa els límits aproximats de la comarca del Baix Empordà

El Baix Empordà és una comarca d'una gran riquesa des del punt de vista medi ambiental. La seva situació permet poder-hi trobar un seguit d'espais característics de les zones mediterrànies amb tendència a desaparèixer. Un 33 per cent de la comarca — 23.478 ha— està protegida pel Pla d'Espais d'Interès Natural (PEIN). Entre els espais especialment significatius es poden destacar els aiguamolls del Ter i del Daró, el Montgrí, les Illes Medes, les Gavarres, la reserva marina de ses Negres i les muntanyes de Begur; o el massís de l'Ardenya..

Cal destacar que la comarca és un dels destins principals de segona residència, que junt amb el turisme provoca que als períodes estivals es dupli i tripli en certes viles la població resident.

Aquest fet també explica que gairebé el 72 % de la població activa estigui repartida entre la construcció i els serveis. El 6,2% treballa en el sector primari, percentatge que, si bé confirma la tendència a la baixa (9,1% el 1986), duplica encara la mitjana catalana (3,2%).

Pel que fa al sector primari, la superfície agrícola utilitzada representava el 30% (un 98 % conreus i la resta pastures), de les quals predomina el secà (73%). Hi ha un predomini clar del farratge i els cereals, que ocupen, respectivament, el 21% i el 57% de la terra conreada. Al regadiu, fins al 1950, l'arròs era conreat al llarg de tot el Ter i del Daró; avui només té importància a Pals. En el sector del Ter també hi trobem productes d'horta, pereres i pomes.

El bestiar oví ha anat desapareixent, el boví i porcí estan estancats després d'un creixement dels anys 90.

El bosc ocupa el 20% de la comarca. Els pins predominen al massís de Begur i als vessants de les Gavarres encarats a mar. A les parts més elevades continuen les sureres que proporcionen la matèria prima per a la indústria de taps.

Bàsicament hi han dos ports pesquers: Palamós i Sant Feliu de Guíxols, però la tendència és negativa.

Encara que concentrat a La Bisbal, Palamós i Torroella, el sector industrial està molt diversificat i és poc important. Destacaríem el material de construcció a La Bisbal i Palafrugell, la maquinària agrícola a Torroella, i la surera al llevant de les Gavarres.

La xarxa de transport públic en les seves principals artèries és gairebé inexistent. Tant el ferrocarril (exceptuant un petit tram de 2 quilòmetres a la zona de Gausés) com l'autopista eludeixen la comarca.

ACTIVITAT 1: EXCURSIÓ DES DE LA PLATJA DEL CASTELL FINS EL PORT DE PALAMÓS

L'activitat consisteix en fer un recorregut a peu des de la platja del castell fins al port de Palamós pels camins de ronda seguint el sender de gran recorregut GR 92. Pel camí aprofitarem per fer un bany en unes de les cales visitades.

A continuació teniu una ressenya de la ruta que farem, a la columna de l'esquerra heu d'escriure els horaris que farem per cada etapa:

18,275
km
hora de
sortida:

CALA CASTELL.- Potser l'única platja de grans dimensions de la Costa Brava que fins avui no està urbanitzada. Està ben protegida dels vents del nord i nord-est per la punta de la Cobertera. Es deixa la cala i es va cap a l'oest tot seguint, ben de prop la costa, pel Camí de Ronda.

18,675
km

CALA S'ALGUER.- El GR 92 passa pel davant de les antigues cases de pescadors, les úniques que ocupen aquesta estreta i encantadora cala. Amb lloc per a les barques de pesca i no pels cotxes que no hi poden accedir. El temps sembla haver-s'hi aturat i invita al caminant a fer-ho durant una estona.

Es continua sempre ran de costa tot passant per la Punta de Sant Esteve i pel costat de les restes del castell de Sant Esteve de la Fosca. Es descobreixen mil matisos segons cada punt de vista i cada època de l'any.

19,775
km

CALA DE LA FOSCA.- Àmplia platja que presenta com dues parts delimitades per la gran Roca Fosca. Al final de la llarga cala se segueix per un carrer i després per un camí, sempre ran de costa, tot resseguint i pujant cap al Cap Gros.

21,175
km

CAP GROS (75 m).- Bona vista al llarg de tot l'allargassat cim. Atenció a la baixada que és una mica perdedora i convé no passar de llarg de cala Margarida. Es deixen dos camins carreters a l'esquerra.

21,475
km

Trencall.- S'agafa un carrer asfaltat a l'esquerra. De seguida es trenca a l'esquerra per un altre carrer en direcció al mar, que porta a una casa dita "Les Casetes". Es voreja un petit aparcament. Cal llavors baixar unes escales a l'esquerra, ja entre les cases de Cala Margarida.

21,875
km

CALA MARGARIDA.- Inesperada sorpresa d'aire mariner. El GR discorre entre les edificacions pels carrers-passadissos que s'aixequen enfilats sobre el mar. Un cop més se surt tot resseguint la costa. Dalt del turó hi ha l'accés a un càmping. Es deixa a la dreta una drecera que puja a la carretera i que pot ser utilitzada en cas de mal temps o per escurçar aquesta part final de l'itinerari. Es baixa a la pedregosa cala dels Pots, de la qual se surt per l'altre extrem per un pas entre les roques.

22,225
km

CALA DEL FRARE.- Port nàutic. Se'n voregen les instal·lacions per la dreta.

22,440
km

Cruïlla.- Es creua la carretera que accedeix al Port Nou i es puja suaument.

22,820
km

CARRER PEDRÓ.- Es creua i es continua pel carrer Mauri i Vilar, una mica a l'esquerra, que se segueix de punta a punta. Es continua per la plaça de la Murada, es baixen unes escales i es travessa l'avinguda Onze de Setembre.

23,140
km
hora
d'arribada:

PALAMÓS.- Port i començament del passeig de Mar.

Una vegada arribats al port, serà el moment de dinar.

ACTIVITAT 2: EL PORT

La pesca és un dels mètodes que l'home fa servir per explotar el mar. A la costa de Catalunya té una importància social elevada. La pesca és un dels mètodes que l'home fa servir per explotar el mar.

La llarga tradició pesquera a Catalunya ha fet que actualment existeixin una considerable quantitat de maneres de pescar. Avui dia podem comptar més de 30 varietats d'arts de pesca a Catalunya, Però hi ha sobretot quatre arts amb les quals es fa avui gairebé tota la captura. Són les arts que amb motiu de la seva eficàcia, la comoditat del seu maneig o altres causes com la legislació o els preus, són les escollides principalment pels pescadors. Aquestes arts principals són l'encerclament, el bou, l'arrossegament, i la teranyina.

La Llotja

La llotja és una instal·lació en la qual els pescadors poden descarregar i vendre el peix només arribar. En aquestes naus, construïdes als molls, el peix s'emmagatzema i es classifica segons la seva espècie, mida i qualitat. Un cop classificat el peix, es posa en dipòsits de plàstic, per facilitar-ne la subhasta. Els compradors asseguren la seva distribució pel país i s'encarreguen d'enviar-lo cap als grans mercats regionals, en els quals es proveeix als peixaters.

1. Entra a la llotja i observa la subhasta del peix. Respon les preguntes següents:

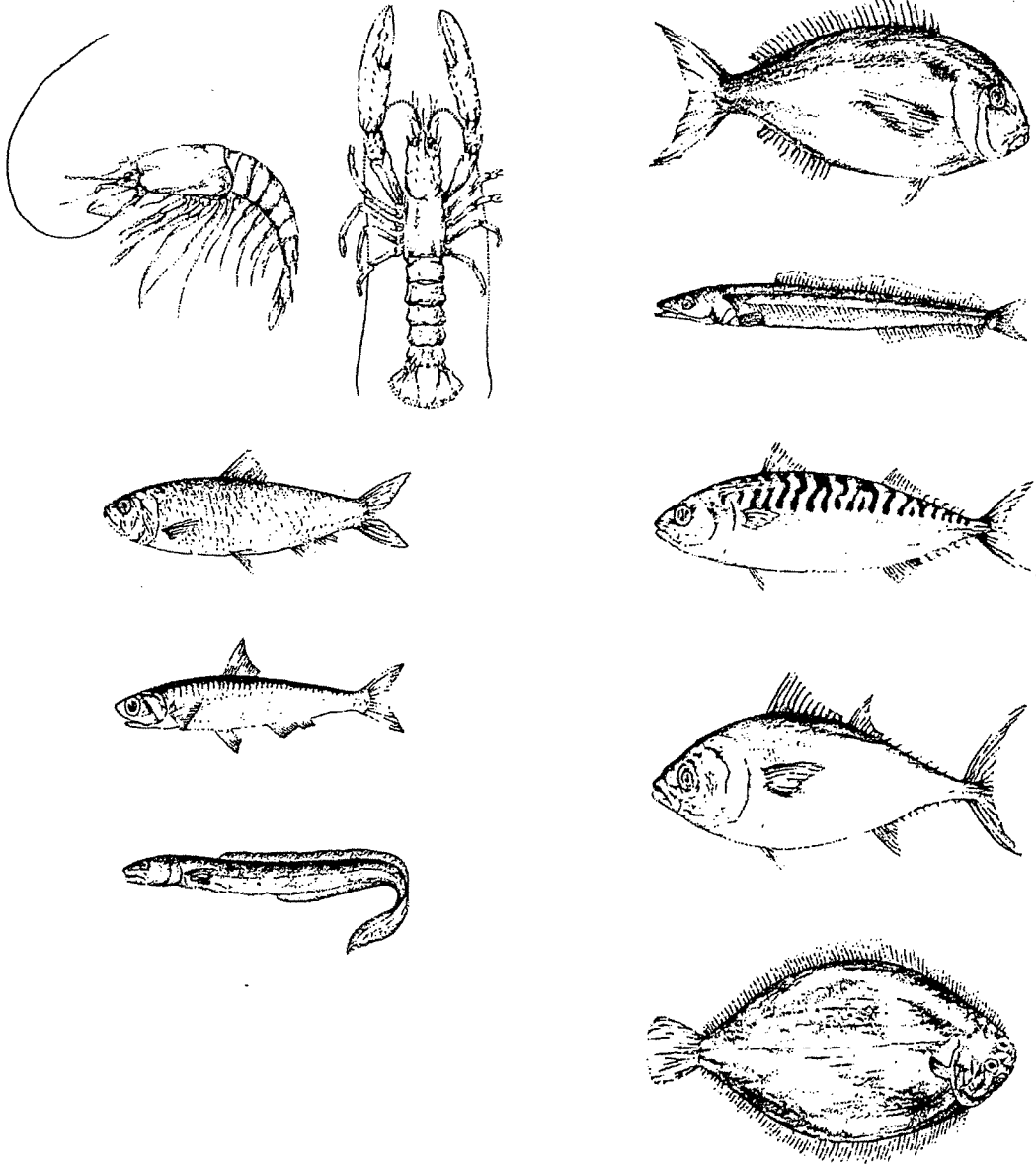
Quin és el funcionament de la subhasta? Quantes subhastes es fan al dia? Explica quin tipus de peix es ven a cada subhasta.

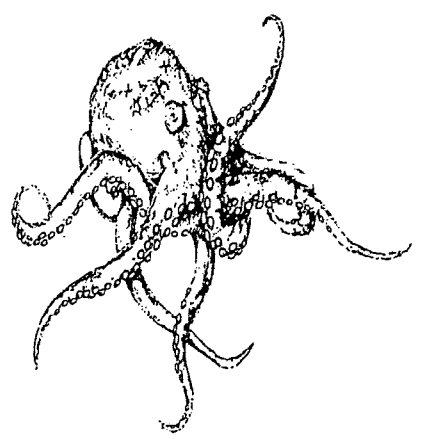
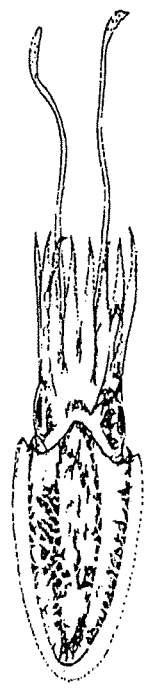
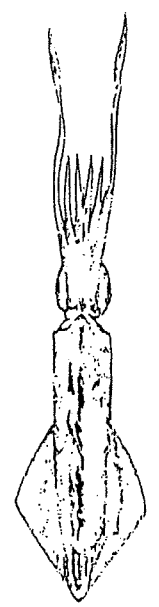
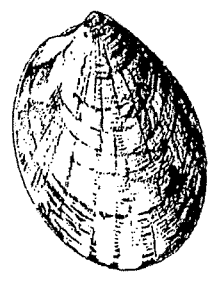
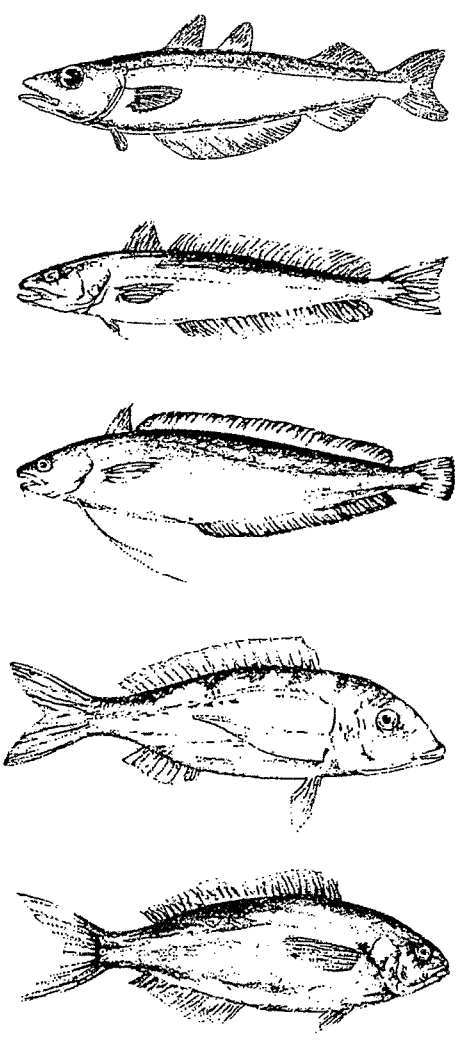
Mitjançant quin sistema els compradors realitzen la compra?

Sempre ha funcionat així? Explica com ho feien abans.

Què vol dir que la subhasta és a la baixa?

Escriu els mots de les principals espècies que es poden observar a la llotja:

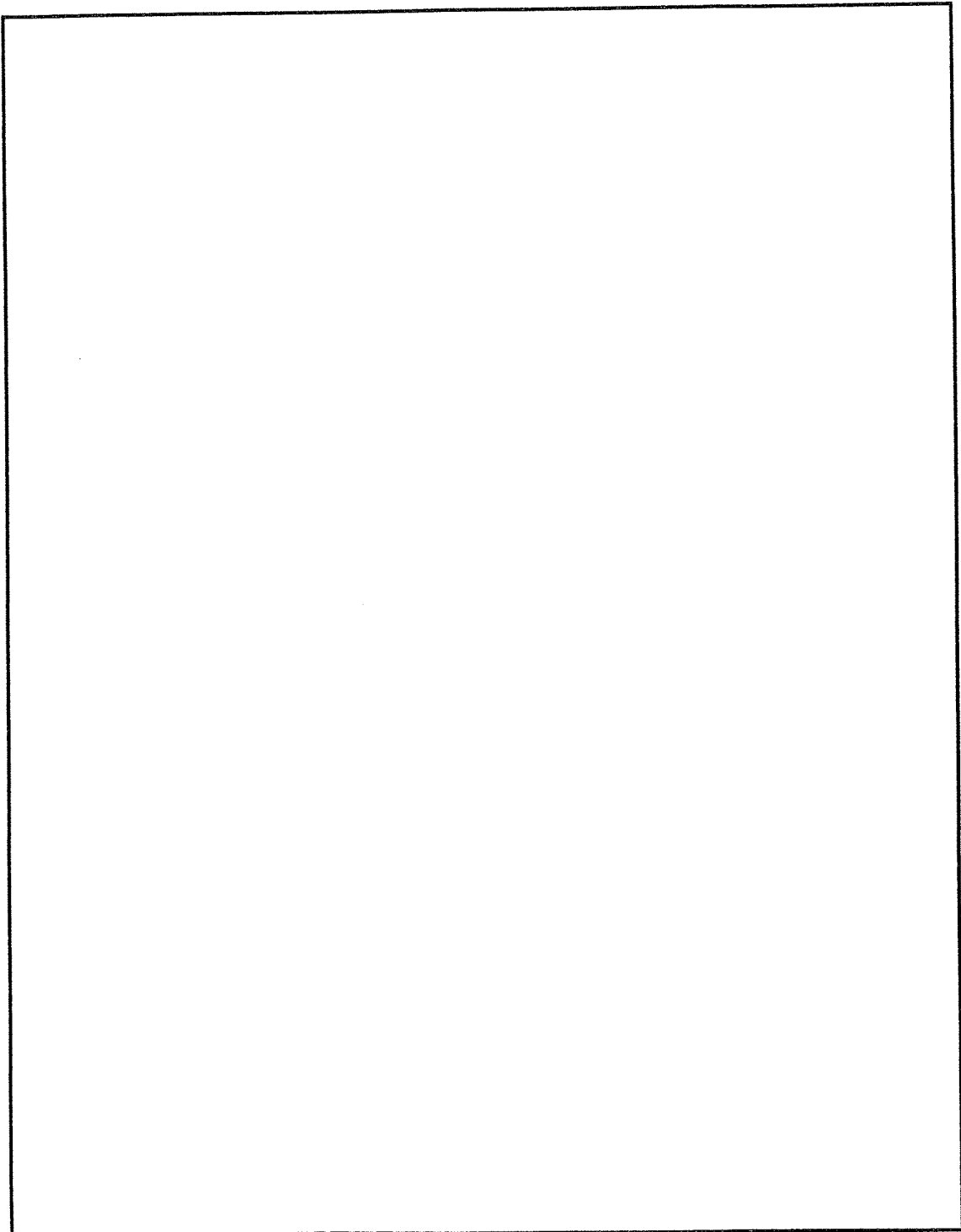

La vida dels pescadors.

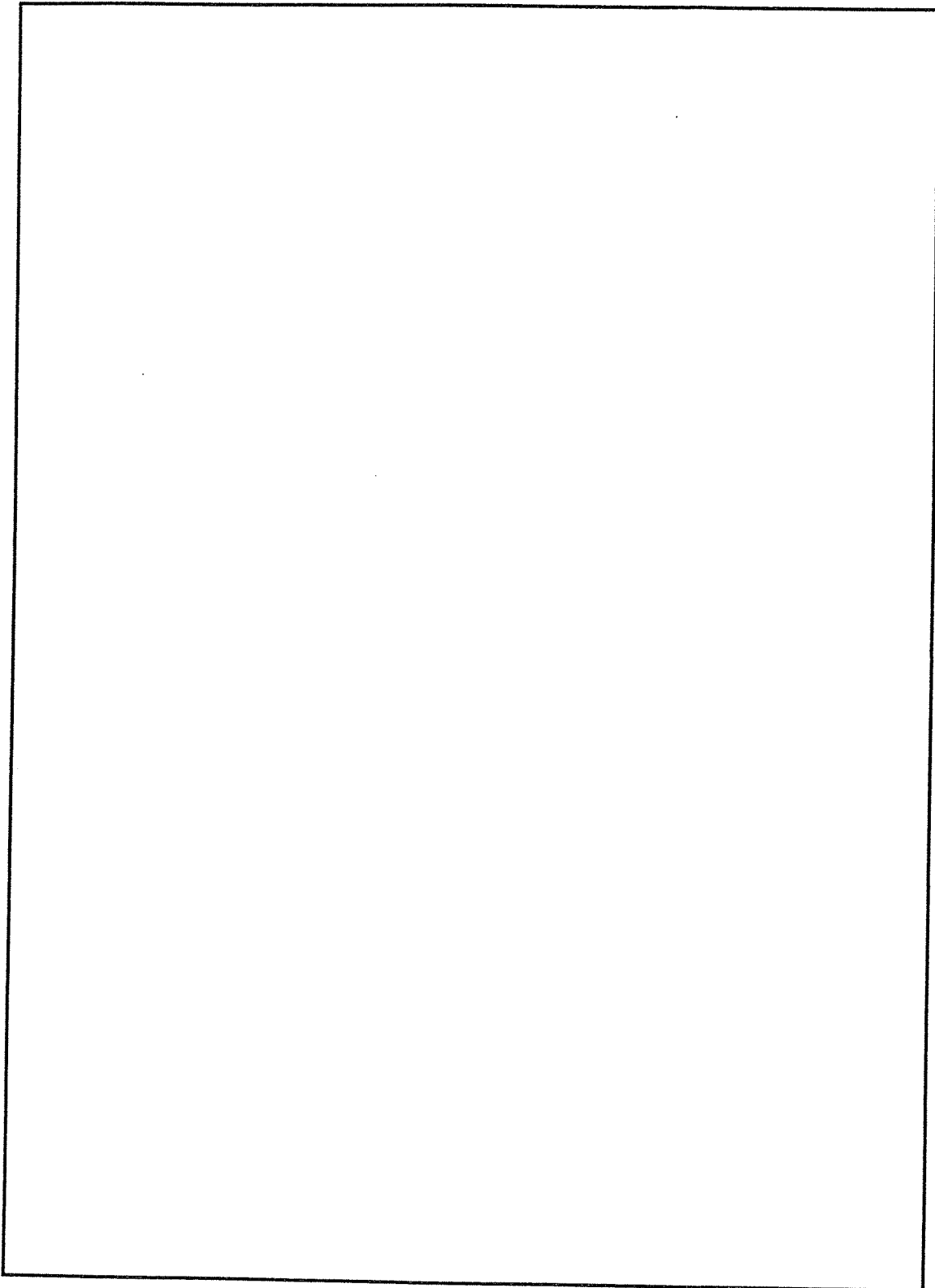
1. Amb el teu grup de treball, prepareu el guió d'una entrevista en català a un pescador, tenint en compte que el que us interessa és assabentar-vos de quin és la seva manera de vida.

Guió:

2. A partir del guió que heu confeccionat, feu una entrevista a un o dos pescadors del port, recopilant la informació que considereu més important.

Entrevista:

El museu de la pesca

La llarga tradició pesquera de Catalunya ha fet que actualment existeixin una considerable quantitat de maneres de pescar. Ja en el primer terç del segle XVIII la pesca era una activitat important des del punt de vista comercial i social, i que en aquell moment ja comptava amb una llarga tradició. Fins i tot podem afirmar que les maneres amb les quals avui es pesca són conceptualment les mateixes, tot i que, naturalment, el progrés tecnològic les ha modificades quant a la seva aplicació pràctica: la introducció del motor, la fabricació del gel, la utilització de fibres sintètiques i l'ús del radar i l'ecosonda són, sens dubte, els progressos més significatius que s'han donat en aquest segle.

Actualment podem contar més de 30 formes de pescar a Catalunya, i gairebé es pot afirmar que cap d'elles no és radicalment nova respecte a cent anys endarrera, encara que actualment es facin amb materials i aparells moderns:

Classificació dels sistemes de pesca:

Pesques amb ormeigs de cordill:

- Des de terra:
  - Canya curta
  - Canya llarga
  - Nyinya
- D'una barca estant:
  - Xarambeco
  - Volantí
  - Potera
  - Llença
  - Canya amb paladar d'àngel
  - Canya amb ploma
  - Palangre
  - Palangró
  - Elefant
  - Pioc
  - Palangre de penjar
  - Corricant.

Pesques amb ormeigs de jonc i murtra:

- Nansa
- Garbitana
- Xufanguera o guisotera
- Morranell
- Gambina
- Viver

Pesques amb ormeigs de malla formant aparell:

- Cel
- Cabrer

- Cullera
- Salabret
- Pesca d'anguiles

Pesques amb ormeigs de malla formant xarxa:

- D'arrossegament:
  - Bou
  - Vaca
- Que hom cala i lleva d'una barca estant:
  - Tranyina
  - Sardinals
  - Tresmall
  - Boleros
  - Mussoles
  - Bogueres
  - Canyissat
- Que hom cala des d'una embarcació i lleva des de terra:
  - Art
  - Artet
  - Xàvega
  - Batre
- Que cala i lleva un sol:
  - Rall
- Que estan calats sempre:
  - Almadrava

Pesques amb ormeigs de ferro:

- Pesques amb ormeig que enfilen el peix:
  - Fitora
  - Dofinera
  - Arpeta
  - Ganxo
- Pesques de crustacis adherits a les roques o enterrats en la sorra:
  - Musclos
  - Suïssos o garotes
  - Taines
  - Perdilles
  - Cargolins
  - Cuques

Pesca amb dinamita.

A grans trets es poden diferenciar:

- Arts majors: quan la mida de les embarcacions i el volum de les captures és gran.
- Arts menors: són activitats molt artesanals, on les embarcacions també són molt petites.

1. A partir de tota la informació que et donarà el monitor/a sobre els arts de pesca, posa nom als següents arts i digues si pertànyen a arts majors o menors. També et pot ajudar la informació que tens després dels dibuixos i al museu:

